

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
SADAK VE DİĞERLERİ-TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 29900/96, 29901/96, 29902/96 ve 29903/96)

NİHAİ KARARIN ÇEVİRİSİ

© T.C. Dışışleri Bakanlığı, 2001. Bu gayriresmi çeviri, Dışışleri Bakanlığı, Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı (AKGY) tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışışleri Bakanlığı, AKGY'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Davanın nedeni, Türk vatandaşı olan Selim Sadak, Leyla Zana, Hatip Dicle ve Orhan Doğan'ın, ("başvuranlar"), 17 Ocak 1996 tarihinde, İnsan Haklarını ve Temel Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin ("Sözleşme") eski 25.maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptıkları başvurudur (Başvuru no: 29900/96, 29901/96, 29902/96 ve 29903/96).

OLAYLAR

Eski milletvekili olan başvuranlar, 16 Haziran 1994 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan Demokrasi Partisi'nin ("DEP") üyesi idiler.

Ankara DGM Başsavcısı, başvuranların TCK'nun 125. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle, 27 Kasım 1991, 16 Aralık 1992, 25 Mayıs 1993 ve 2 Temmuz 1993 tarihlerinde, milletvekillik dokunulmazlıklarının kaldırılmasını talep etmiştir.

2 Mart 1994 tarihinde, TBMM, Anayasa'nın 83. maddesine istinaden başvuranların dokunulmazlıklarını kaldırmıştır.

Ankara DGM Başsavcısının emri üzerine Dicle ve Doğan 2 Mart 1994, Zana ise 4 Mart 1994 tarihlerinde gözaltına alınmışlardır. Birkaç gün sonra Savcı gözaltı süresini 16 Mart 1994 tarihine kadar uzatmıştır. 16 Mart 1994 tarihinde, üç başvuran Ankara DGM'nin huzuruna çıkarılarak tutuklanmışlardır.

16 Haziran 1994 tarihinde, Anayasa Mahkemesi DEP'i kapatmış ve parti üyelerinin milletvekilliklerini düşürmüştür. Sadak, 1 Temmuz 1994 tarihinde gözaltına alınmış ve 12 Temmuz 1994 tarihinde tutuklanmıştır.

21 Haziran 1994 tarihinde, DGM Savcısı başvuranların, PKK'nın faaliyetlerini öven beyanatlarda bulundukları ve PKK'ya yardım yataklık yaptıkları gerekçesiyle ve TCK'nun 125. maddesi cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açmıştır. Başvuranlara yöneltilen suçlamalar 21 Haziran 1994 akşamı TRT 1'de yayınlanan haber bülteninde açıklanmıştır.

Başvuranlar, Ankara DGM'deki son oturumda, savcılığın suçlandıkları faaliyetlere TCK'nun 168. maddesi çerçevesinde yeni bir tanımlama getirdiğini öğrenmişlerdir. Mahkeme, başvuranlardan bu yeni tanımlamaya ilişkin görüşlerini talep etmiştir. Başvuranların avukatları, DGM'nin talep ettikleri bir usule ilişkin bir tedbir almayı reddetmesini protesto etmek için bu duruşmaya katılmamışlardır.

8 Aralık 1994 tarihinde, Ankara DGM, başvuranları silahlı örgüt üyesi olmaktan TCK'nun 168§2. maddesi gereği 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme, TCK'nun 125. maddesine istinaden yöneltilen ve Devlet'in bütünlüğüne ihanet halinde idam cezası öngören temel suçlamayı reddetmiştir.

Mahkeme, başvuranların, Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde bir Kürt Devleti kurmayı hedefleyen ayrılıkçı silahlı örgüt PKK'nın yöneticilerinden aldıkları talimatlar doğrultusunda, yoğun bir "ayrılıkçı" faaliyet yürüttüklerinin sabit bulunduğu karar vermiştir.

Mahkeme bu bağlamda, 1991 yerel seçimleri öncesinde başvuranlarının, "Yasasın PKK" ya da "Vur gerilla vur, Kürdistan'ı kur" gibi sloganların atıldığı mitinglerde PKK bayrağı altında konuşmalar yaptıklarını; halkı kışkırttıklarını ve Devlet'in gücüne zarar verecek bir ortam yarattıklarını; Kasım 1991'de TBMM'deki milletvekili yemin töreninde PKK'nın renklerini taşıdıklarını; siyasi partileri HADEP ve DEP'in kongrelerinde, Türk bayrağı asılmazken PKK bayrağı asıldığını ve ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin işgalci ve düşman olarak tanımlandığını; dört başvuru sahibinden üçünün Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesindeki aşiret reisleriyle yaptıkları görüşmelerin kayıtlarından, aşiret reislerini PKK'ya katılmaları ya da destek vermeleri için tehdit ettiklerinin ortaya çıktığını; başvuranlardan birinin bir PKK militanını milletvekili lojmanında barındırdığını ve belgelerde sahtecilik yoluyla hastane masraflarını Devlet'e ödediğini; başvuranlardan birinin, bölgede faaliyette bulunan diğer militanlara katılmaya hazırlanan PKK militanlarını evinde barındırdığını; başvuranların yurtdışında PKK adına açıklamalar yaptıklarını ve PKK'nın görüşlerini desteklemek amacıyla Devlet'i hedef alan yalan beyanlarda bulunduklarını belirtmiştir. DGM aynı zamanda, başvuranlar ile birlikte yargılanan sanıklardan birinin, bir aleyhte tanığın dinlenmesi talebini de, tanığın bu nedenle PKK saldırısına uğrayabileceği gerekçesiyle reddetmiştir.

DGM, sözkonusu suç TCK'nun 125. maddesinin değil, 168. maddesinin ihlali olarak tanımlayarak, 125. maddenin bir "amaç" suçu, 168. maddenin ise bir "vasıta" suçu öngördüğüne dair içtihadı hatırlatmış; TCK'nun 125. maddesinde tanımlandığı şekliyle Devlet'in bütünlüğüne ihanet suçunun, ancak Devlet'in varlığını sürdürmesini gerçekten tehdit etmiş olan eylemlerin tespit edilmesi halinde sabit görülebileceğini belirtmiştir. Şiddet ve terör eylemleri ancak böyle bir tehlikeyi yaratacak kadar vahim olduklarında 125. maddenin kapsamına girebilirler. Buna karşılık 168/2. madde, sadece 125. maddeye aykırı bir amaçla daha önceden kurulmuş silahlı bir örgüte katılmayı cezalandırır. Bu suçun temel unsuru, sanıkların yukarıda tanımlanan türde, disiplinli bir yönetimi ve hiyerarşik bir yapısı olan silahlı bir örgüte üye olmalarında yatar. Bu bağlamda, sanıkların bizzat Devlet'in varlığını tehlikeye sokacak eylemlerde bulunmuş olmaları gerekmez. 168. Madde ayrıca özel bir manevi unsurun bulunduğunu, yani sanıkların yasadışı bir örgüte üye olmanın bilincinde olduklarını da varsayar.

Başvuranlar ve Ankara DGM Savcısı, 8 Aralık 1994 tarihli kararı temyiz etmiştir. Savcı, suçlamanın dayanağının TCK'nun 125. maddesi kapsamında olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuranlar ise kendilerine yöneltilen suçlamaların siyasi amaç taşıdığını ifade etmektedirler: Kürt davasını savunan milletvekillerinin görüşlerinden dolayı cezalandırıldığını, kendilerini mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin olağanüstü, siyasi nitelikli bir mahkeme olduğunu ve bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak nitelendirilemeyeceğini öne sürmektedirler.

Başvuranlar aynı zamanda, özellikle iddia ve savunma araçlarının eşitliği sağlanmadığı için adil bir yargılanma sürecinden yararlanamadıklarını da öne sürmektedirler. Özellikle, onbeş günlük gözaltı süreleri boyunca, bir avukatla görüşme olanağından yararlanamadıklarını; ön soruşturma süresince dava vekillerinin dosyadaki delillere ulaşamadıklarını; yaptıkları savunma Devlet'in gizli servislerince hazırlanan raporlara konu olduğu ve zaman zaman duruşma salonuna girişleri engellendiği için, dava vekillerinin hükümet tarafından baskı gördüğünü; vekillerinin hiçbir talebinin DGM tarafından kabul edilmediğini; savcılığın soruşturma sırasında dinlediği tanıklara ve görevlendirdiği bilirkişilere mahkemede soru sormadıklarını; savcılık tarafından yapılmış olan ses ve görüntü kayıtlarının incelenmesi taleplerinin, DGM tarafından geçerli bir gerekçe olmaksızın geri çevrildiğini;

mahkumiyetlerinin dayandırıldığı delillerin, duruşmalarda okunmadığını ve başka tanıkların dinlenmesi ve yeni bilirkişi incelemesi yapılmasıyla ilgili taleplerinin, DGM tarafından kabul edilmediğini ifade etmişlerdir. Başvuru sahipleri bazı avukatların ve kimi yabancı heyetlerin mahkeme salonuna girebilmeleri konusunda karşılaşılan zorlukların da, davanın kamuya açık niteliğine zarar verdiğini iddia etmektedirler. Başvuranlar son olarak, DGM'yi, yasal ya da yasadışı tüm Kürt yanlısı örgütlerin faaliyetlerini kendilerine mal etmek ve kendilerine yöneltilen suçlamalarla ilgili hiçbir kanıt değeri olmayan siyasi nitelikli tespitleri dikkate almakla suçlamaktadırlar.

26 Ekim 1995 tarihli kararıyla Yargıtay, başvuranların suçluluğuna ve cezalandırılmalarına ilişkin birinci derece mahkemesinin kararını onamıştır. Buna karşılık, Ankara DGM'nin 8 Aralık 1994 tarihli kararında anılan bazı gerekçelerin kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir: 8 Kasım 1994 tarihinde ve Ankara DGM'de yapılan son duruşmada, savcı başvuranlar aleyhinde yeni iddianame hazırlayarak başvuranları TCK'nın 168. maddesi uyarınca silahlı çete oluşturmaktan yargılanmalarını talep etmiştir.

8 Aralık 1994 tarihli kararıyla, Ankara DGM başvuranları TCK'nın 168§2 maddesi kapsamında silahlı çete oluşturmaktan 15 yıl ağır hapis cezasına çaptırmış ve TCK'nın 125. maddesi bağlamında ileri sürülen iddiaları ret etmiştir.

Zana ile ilgili olarak Yargıtay, PKK'nın Bekaa kampında eğitim aldığını, Bucak aşiretinin reisine, aşiretin tamamının PKK'ya katılmasını sağlamak amacıyla, "genel sekreteri" Öcalan ile görüşmesi ve PKK'ya katılması için davette ve baskıda bulunduğunu; başka bir aşiret reisine, "Kürdistanı kurmak için gelip PKK'ya katılma" çağrısı yaparak, baskı uyguladığını; evine sığınan ve görüşlerine ters düşen kişiyi PKK'ya teslim ettiğini; Cizre'deki bir gösteri esnasında topluluk tarafından atılan sloganların ("Yaşasın Kürdistan", "Yaşasın Apo", "Yaşasın Zana"), Kürdistan halkının çoğunluğunun ortak görüşü olduğunu iddia ederek bunlara karıştığını; bir Alman televizyon kanalına verdiği demeçte Türkiye'de kendisini yabancı gibi hissettiğini ve Türkiye "halkını" yok etmek için kararlar almak üzere olduğunu iddia ettiğini; PKK'nın himayesi altında, Brüksel'de yapılan yürüyüş ve PKK'nın üyeleri tarafından düzenlenen basın toplantısına katıldığını belirtmektedir.

Orhan Doğan ile ilgili olarak Yargıtay, PKK kamplarına katılımını sağlamak maksadıyla bir teröristi evinde sakladığını; Zana ile birlikte bir teröriste yataklık yaptığını; sahte evrak düzenlediğini ve kullandığını; elçiliklere gönderilen mektuplarda Hükümetin PKK'ya karşı savaşmak için Kürtlere baskı yaptığını söylediğini; bir miting sırasında, Türk Devleti'nin Kürt halkını birçok yöntemle ezdiğini ifade ettiğini ve aynı zamanda PKK'yı de ordu olarak tanımladığını belirtmektedir.

Hatip Dicle ile ilgili olarak Yargıtay, başka aşiretlere PKK'ya katılmaları için baskı yaptığını; Diyarbakır'da bir toplantı sırasında toplantıya katılanları zorunlu olarak güvenlik güçleri ile çatışma esnasında ölen PKK militanları için bir dakikalık saygı duruşunda bulundurduğunu ve Türk ordusunun bu bölgede Kürt halkını bastırmak için bulunduğunu belirttiğini; Belçika'da yayınlanan bir günlük gazetenin kendisiyle yaptığı bir röportajda, amaçlarının bir Kürt Devleti kurmak olduğunu ve Lozan Anlaşması'ndan (1923) beri bir bağımsızlık savaşı verdiklerini söylediğini; PKK'yi, kökleri halka inen bir hareket olarak tanımladığını; yaşamlarına mal olsa bile, topraklarından kendilerine karşı olan herkesi atmaları gerektiğini, Kürt halkının varlığını sürdürebilmek için silahlı bir direniş gerçekleştirdiğini ve sözde terörizme karşı yürütülen savaşın Kürtlerin ulusal taleplerinin yok edilmesinden başka birşey olmadığını söylediğini; uluslararası savaş haklarına ilişkin

sözleşmelerde üniforma giyen herkesin hedef olabileceğini söyleyerek, Piyade Okulu öğrencilerine yönelik, 4 ölü, 20 yaralı ile sonuçlanan bir suikastı övdüğünü; ve partisinin bir toplantısında, Devlet'in Kürt sorununu PKK'yi dışlayarak çözemeyeceğini söylediğini belirtmektedir.

Selim Sadak ile ilgili olarak Yargıtay, Sadak'ın Türkiye'nin Güneydoğusundan bir aşiret reisine, PKK buyruğu altına girmeyi kabul etmesi için baskı yaptığını; Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan Şenoba köylülerine, Kürdistan topraklarında bulunduklarını ve faşist Türk Devleti'ne karşı Kürdistan ulusal kurtuluş savaşının yakında başlayacağını söyleyerek, köylülerden koruculuğu bırakmalarını istediğini; PKK militanlığı yaptıklarından şüphelenilen kişilere gözaltında eşlik eden polisleri "işkenceci" dediğini ve Türklerin Kürtlere yaptıkları baskılara engel olacağını, Kürtlerin bu baskıların hesabını soracağını söylediğini; PKK'nin Neuchatel'de (İsviçre) düzenlediği bir toplantıda, PKK'yi Kürdistan'ın ve Kürt halkının kurtuluşu için savaşan bir ordu olarak tanımladığını; ve Türkiye'de bulunan elçiliklere gönderilen bir bildiride, Ağustos 1992'de Şırnak'ı terkeden köylülerin, aslında Devlet güçlerinden kaçtığını söylediğini belirtmektedir.

HUKUK

Başvuranlar, Ankara DGM tarafından yapılan yargılamanın adil olmadığından, bu mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığından ve ifade özgürlüklerinin ve dernek kurma ve toplantı özgürlüklerinin ihlal edildiğinden şikayet etmekte ve siyasi görüşlerinden dolayı ayrımcılığa maruz kaldıklarını öne sürmektedirler.

1. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİN

A) DGM'nin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin

Başvuranlar, kendilerini yargılayan ve mahkum eden DGM'nin bünyesindeki hakimlerden birinin asker kökenli olmasından dolayı bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılanmadıklarını iddia etmişlerdir. Bu konuda Sözleşme'nin 6§1. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Başvuranlar, DGM'nin olağanüstü yetkilere sahip olduğunu ve bu mahkemelerde görev yapan askeri hakimlerin, ortak kararname ile atandıklarını ve yürütmeye bağlı olduklarını belirtmektedirler. Bu hakimlerin sicil, terfi ve atamaları birinci derecede yürütmenin, ikinci derecede ise ordunun yetki alanındadır. Yürütmeye ve orduyla olan ilişkileri, yargı görevlerini bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirmelerini olanaksız kılmaktadır.

Hükümet, Anayasanın 143. maddesi çerçevesinde DGM'lerin kurulmasına ilişkin karar alındığında ulusal güvenliği açısından Türkiye'de hüküm süren duruma özel bir dikkat gösterilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Güvenlik güçlerinin terörizme karşı mücadele konusunda elde ettikleri deneyimler gözönüne alındığında, makamlar mezkur yargıyı güçlendirmek amacıyla askeri hakimler atayarak bu mahkemelerin desteklenmeyi gerekli görmüşlerdir. Hükümet, DGM bünyesinde yer alan askeri hakimlerin tarafsızlıklarının ve bağımsızlıklarının Anayasa güvencesi altında olduğunu vurgulamaktadır.

Hükümet, 1999 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile askeri hakimlerin DGM bünyesinde çıkarılması nedeniyle başvuruların şikayetlerinin hukuki bir gerekçesi kalmadığını düşünmektedir.

Geçmiş kararlara istinaden (Çıraklar veya Incal Kararları), Mahkeme DGM bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin herhangi bir eksiklik tespit etmediğini ancak başvurular tarafından dile getirilen mahkemenin oluşumu dikkat çekmiştir.

Komisyonu göre, bu durumda, Ankara DGM, Sözleşme'nin 6§1 maddesi anlamında bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak kabul edilemez. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin benzer konuda vermiş olduğu Incal Kararına atıfta bulunan Komisyon'a göre, silahlı kuvvetlerin iç düzenini hiç ilgilendirmeyen davalarda sivillere karşı başlatılan yargı süreçlerine, bu yargı süreçlerinin olağan dışılığını ortaya koymaktadır ve askeri güçlerin, askeri olmayan hukuksal alana müdahalesi olarak da değerlendirilebilir. Bu alanın demokratik bir ülkede her türlü bağımsızlık ve tarafsızlık kuşkusundan uzak kalması gerekmektedir.

Başvuruda müdahil olarak görüş bildiren Parlementolararası Birlik (PAB) de, Mahkeme'nin içtihatlarına dayanarak, DGM'nin bünyesinde yer alan askeri hakim nedeniyle sözü edilen mahkemenin Sözleşmenin 6. maddesi anlamda bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak kabul edilemeyeceğini düşünmektedir.

Mahkeme, 28 Ekim 1998 tarihli Çıraklar ve Incal kararlarını hatırlatarak konuyla ilgili benzer şikayetleri incelediğini belirtmektedir. Söz konusu davalarda, DGM'de görev yapan askeri hakimlerin statülerinin bazı özelliklerinin, bağımsızlık ve tarafsızlıklarına gölge düşürdüğünü belirtmektedir. Mahkeme, bu hakimlerin ordu mensubu olmayı sürdüren askerler olduklarına ve ordunun da yürütmeye bağlı olduğuna, ilgili hakimlerin ordu disiplinine tabi kaldıklarına ve atamalarının ve sicillerinin büyük ölçüde idarenin ve ordunun katılımını gerektirdiğine işaret etmektedir.

Bu konuda, Mahkeme, başvurular gibi her ikisi de sivil olan Incal ve Çıraklar için vardığı sonuçtan ayrılmak için hiçbir neden görmemektedir. Bu davada, başvuruların, Devlet'in bağımsızlığına ve bütünlüğüne kastetmek suçlamasıyla yargılandıkları DGM'de, aralarında bir askeri hakim de bulunduğu hakimlerin karşısına çıkmaktan tedirgin oldukları anlaşılabilir bir olgudur. Mahkeme heyetinde askeri bir hakim bulunması nedeniyle, başvurular Ankara DGM'nin yersiz olarak, davanın niteliğiyle ilgisi olmayan görüşlerce yönlendirilmesinden haklı bir endişe duyabilirlerdi. Kısaca, başvuruların bu mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgili endişelerinin nesnel olarak doğrulandığı kanısına varılabilir (Anılan Incal Kararı, s 1573, par. 72).

Sonuç olarak Mahkeme, Ankara DGM'nin başvuruları yargıladığı ve mahkum ettiği sırada Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığına karar vermiştir.

B. Devlet Güvenlik Mahkemesindeki yargı sürecinin adilliği hakkında

1. Genel olarak

Mahkeme daha evvel başka davalarda da bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksunluğu tespit edilmiş bir mahkemenin, hiç bir varsayımda, o mahkemede yargılanan şahıslara adil yargılama güvencesi sunamayacağına ve bundan dolayı, bu mahkemedeki yargı sürecinin adil olmadığına ilişkin şikayetleri incelemeye gerek olmadığına hükmetmiş olduğunu hatırlatmaktadır (birçok karar arasında, Bkz. AİHM, Çıraklar k. Türkiye, 28 Ekim 1998 tarihli karar. *Derleme 1998*, s. 14 par. 44-45'de yayınlanacak).

Mahkeme davanın özel koşullarını dikkate alarak başvuruların adil yargılanmadıklarına ilişkin şikayetlerini, DGM'lerin statüleri konusundan bağımsız olarak incelemeyi sürdürmeyi gerekli görmektedir. Nitekim Mahkeme, başvuruların, adil yargılanmış olsalardı kendilerine yöneltilen silahlı çete mensubu olma suçlamasının kanıtlanmasının mümkün olmayacağı yönündeki başlıca iddialarının özünü öğrenmenin ancak bu şekilde mümkün olacağını belirtmektedir. Mahkeme aynı zamanda, Sözleşmenin 10, 11 ve 14 maddelerine istinaden şikayetleri incelemesinin, başvuruların mahkum edilmelerine temel oluşturan olayların adil bir mahkeme tarafından tespit edilip edilmediği sorusuna bağlı olduğunu gözden kaçırmamaktır.

2. Mahkeme sürecinde suçlamaların niteliğinin değişmesi

Başvuranlar, mahkumiyet kararlarının verilmesinden hemen önce olayların niteliğinin yeniden tanımlanmış olmasını, Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlali olarak değerlendirmektedirler. Mahkeme bu şikayeti, Sözleşme'nin 6. maddesinin 3/a ve b paragrafları çerçevesinde inceleyecektir.

Başvuranlar, özellikle, davanın son duruşmasında aleyhlerinde yöneltilen suçlamaların niteliğinin değiştirildiğinden şikayet etmektedirler. Başvuranlara göre, suçlamanın içeriği başlangıçta ayrılıkçılık propagandası yapmak ve Devlet'in bölünmez bütünlüğüne zarar vermek iken, karar günü, yani 8 Aralık 1994 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi kendilerini yeni bir suçlamaya, yani silahlı çete üyesi olmak suçlamasına karşı, hemen savunma yapmaya çağırmış; daha sonra, yeni suçlamaya karşı savunma yapabilmek için ek süre istemlerini de reddetmiştir. Buna istinaden, başvuranlar uygun biçimde savunma yapamadıkları ve bu yeni suçlamaya karşı kendi delillerini sunamadıklarını ileri sürmektedirler.

Komisyon, bu iddiayı kabul etmektedir. Komisyona göre başvuruların suçlamadaki nitelik değişikliğinden yeteri kadar erken haberdar edilmedikleri ve kendilerine savunmalarını bu değişikliğe göre şekillendirme olanağı tanınmadığı dosyadan anlaşılmaktadır. Parlamentolararası Birlik (PAB) başvuruların, başlangıçta Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesini ihlal etmekten idam istemi ile yargılanırken, sonuçta Devlet Güvenlik Mahkemesinin kendilerini ayrılıkçı örgüt üyesi olmaktan hapis cezasına çarptırdığını tespit etmiştir. Bu koşullar altında, ilgililer, hukuksal ölçütlerden çok siyasi ölçütlere dayanan bir mahkumiyete çarptırıldıklarını hissetmiş olmalıdırlar.

Hükümet ise, davanın gidişatı içinde olayları yeniden nitelendirme yetkisini kullanmış olan DGM'nin, başvurulara davanın başında iddia makamı tarafından seçilenden daha hafif bir suçlama yönelten bir niteleme yaptığı için suçlanamayacağını öne sürmektedir. TCK'nın 125.

maddesinin idam cezasını öngördüğü, oysa 168. maddenin hapis cezası öngördüğüne işaret etmektedir. Hükümete göre, bu durumda, 125 ve 168. maddeler TCK'da "Devlet'e karşı işlenmiş suçlar" başlığı altında aynı bölümde yer aldığından, suçun niteliğinin değiştirilmesinden söz etmek mümkün değildir. 168. madde, adı geçen bölümde yer alan diğer düzenlemelerle "ortak bir düzenleme"dir ve "125. (...) maddelerde sayılan suçları işlemek üzere silahlı çete veya örgüt kuranları" hedef almaktadır. 125. Madde, büyük zarar verecek bir "amaç" suçu öngörürken, 168. madde, belirlenmiş amaca yönelik bir "vasıta" suçu öngörmektedir. Hükümete göre gerçekte, başvuranların TCK'nın 125. maddesi yerine 168. maddesinden hüküm giymiş olmaları, delillerin değerlendirilmesi ve savunmanın öne sürdüğü delillerin ceza yargısı tarafından dikkate alınmasının sonucudur.

Mahkeme, Sözleşme'nin 6§3-a maddesindeki düzenlemenin, ilgiliye "suçlama"yı bildirmek konusunda çok büyük özen gösterilmesini gerektirdiğini hatırlatır. İddianame, ceza davalarında belirleyici bir rol oynamaktadır: İddianamenin tebliğinden itibaren, sanık kendisine yöneltilen suçlamanın hukuksal ve maddi gerekçeleri hakkında resmi olarak bilgilendirilmiş sayılır (19 Aralık 1989 tarihli, Kamasinski k. Avusturya kararı, seri A no. 168, s. 36-37, par. 79). Ayrıca, Sözleşme'nin 6§3-a maddesi, sanığa sadece suçlamanın nedenini, yani kendisine yöneltilen ve suçlamaya temel oluşturan nesnel olaylarla ilgili olarak değil, aynı zamanda, ayrıntılı olarak, bu olaylara getirilen hukuksal tanımlamayla ilgili olarak da bilgilendirilme hakkını tanımaktadır (Pelissier ve Sassi k. Fransa, 25 mart 1999 tarihli karar, [GC], no. 25444/94, AİHK 1999-II, par.51).

Bu düzenlemenin kapsamı özellikle, Sözleşme'nin 6§1 maddesinin daha genel bir güvence altına aldığı adil yargılanma hakkı ışığında değerlendirilmelidir (bkz, *mutatist-miutundis* (esas olarak), Deweer k. Belçika, 27 şubat 1980 seri A no. 35 s.30-31, par. 56;Artico k. İtalya, 13 Mayıs 1980, seri A- no 37, s. 15 p. 32; Goddi k. İtalya, 9 nisan 1984, seri A no. 76, s.11 p.28, ve Colozza k. İtalya, 12 Şubat 1985, seri A no.89, s.14 p.26). Mahkeme, hukuk alanında, sanığa kendisine yöneltilen suçlamalarla -ve dolayısıyla mahkemenin kendisi ile ilgili olarak yapabileceği hukuksal tanımlamayla- ilgili açık ve Komisyonla hemfikirde olan Mahkeme'ye, mevcut başvurularda ortaya konan temel hukuksal sorun, başvuranlara yöneltilen suçlamaların Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca adil bir mahkeme tarafından tespit edilip edilmediği, tam bir bildirim yapılmasını, adil yargı sürecinin temel bir koşulu olarak görmektedir (yukarıda anılan Pelissier ve Sassi karar, p. 52).

Son olarak, Sözleşme'nin 6§3-b maddesine dayandırılan şikayet hakkında, Mahkeme, Sözleşme'nin 6 §3'ün (a) ve (b) bentleri arasında bir ilişki bulunduğu ve yöneltilen suçun niteliği ve içeriği hakkında bilgilendirilme hakkının, sanığın savunmasını hazırlama hakkı ışığında değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir (yukarıda anılan Pelissier ve Sassi kararı, p. 54).

Bu durumda Mahkeme öncelikle, savcılık tarafından 21 Haziran 1994'te sunulan iddianamede, başvuranların sadece, TCK'nın 125. madde çerçevesinde. Devletin bütünlüğüne ihanet etmekle suçlandıklarını belirtmektedir. Sanıkların PKK ile bağlantıları iddia makamı tarafından öne sürüldüyse de, soruşturma süresince bu ilişkiler sadece iddia makamının başlangıçta öne sürdüğü suçların kanıtlarını oluşturmak amacıyla incelenmiştir. DGM'de gerçekleşen oturumların, son güne kadar, yalnızca Devlet'in bütünlüğüne ihanet suçu hakkında olduğu konusuna bir itiraz yoktur.

Bu koşullarda Mahkeme, başvuranlar açısından, başlangıçta kendilerine yneltiľmiř olan Devletin bütünlüğüne ihanet suçlamasının, Devleti błmek amaçlı silahlı bir örgüte ye olmak şeklinde yeniden tanımlanabileceğinin yeterince öngörülebilir olup olmadığını araştırmalıdır.

Mahkeme, TCK'nun 125. maddesi kapsamına giren "amaç" içerikli suçla, 168. madde kapsamına giren "vasıta" içerikli suç tanımları için Devlet Güvenlik Mahkemesinin 8 Aralık 1994 tarihli kararındaki yorumunu dikkate almaktadır. DGM'nin bu yorumunda, bu iki suç, maddi unsurları kadar manevi unsurları ile de farklı olarak tanımlanmaktadır:

Devletin bütünlüğüne ihanet suçu ancak, Devletin varlığını sürdürmesini gerçek anlamda tehlikeye sokacak fiillerin işlenmesi halinde gerçekleşebilir. Buna karşılık, TCK'nın 168ř2 maddesi çerçevesinde cezalandırılan suçun maddi dayanağı ise, TCK'nun 125. maddesine aykırı faaliyette bulunduğu daha önceden tespit edilmiş olan, disiplinli bir yönetimi ve hiyerarşik bir yapısı olan silahlı bir örgüte ye olmaktır. Bu madde kapsamı çerçevesinde suçlanan kişilerin kendilerinin bizzat Devletin varlığını sürdürmesini tehlikeye atacak fiiller işlemiş olmaları gerekmemektedir. Üstelik, bu suç ayrıca özel manevi bir unsur, yani yasadışı bir örgüte bağlı olma bilincini içermektedir (yukarıdaki 18. Paragraf).

Bundan dolayı, Hükümet'in ileri srdğu, TCK'nun 125 ve 168/2. maddelerinin aynı suçun farklı derecelerine karşılık geldiği tezinin, Mahkeme tarafından kabul edilmesi mümkün değildir. TCK içinde aynı "Devlete karşı işlenmiş suçlar" başlığı altında yer alsalar da, bu iki madde, içerdikleri unsurların maddi olduğu kadar manevi özellikleri açısından da belirgin olarak farklıdırlar.

Mahkeme, kendilerine zaman tanınmiş olsa başvuranların yasadışı silahlı örgüt yesi olma suçlamasına karşı geliştirecekleri savunma araçlarının haklılığını değerlendirmek durumunda değildir. Mahkeme sadece, mantıklı olarak bu savunma yollarının, Devletin bütünlüğüne ihanet suçlamasına karşı yapılan savunma yollarından farklı olacağının iddia edilebileceğini tespit etmektedir. Nitekim, bu suçlamayla ilgili duruşmalar, başvuranların faaliyetlerinin Devletin bütünlüğünü tehdit edecek somut bir tehlike oluşturup oluşturmadığının araştırılması üzerine odaklanmıştır. Oysa, yasadışı silahlı örgüt yesi olmakla sulanınca başvuranların, Devlet Güvenlik Mahkemesini bir taraftan PKK'nın hiyerarşik yapısı içinde yar almadıklarına ve yönetim disiplinine uymakla yükümlü olmadıklarına, diğer taraftan ise, bu örgüte bağlılık bilinciyle hareket etmediklerine ikna etmeleri gerekecekti.

Yukarıda yazılanlar göz önüne alındığında. Mahkeme, yasadışı silahlı örgüt üyeliğinin, ilgililere yargı sürecinin başında yöneltilen suçlamanın esasına dair bir öğe olmadığı kanısındadır.

Bu nedenle. Mahkeme, Ankara DGM'nin, tartışmasız sahip olduğu, bulgulara göre olayların tanımını yeniden yapma yetkisini kullanırken, bu konuda başvuranların somut ve etkili bir savunma yapma haklarını kullanmalarını da, özellikle de bunun için gerekli süreyi tanıyarak, sağlamış olması gerektiği görüşündedir. Oysa dosyadan anlaşılmaktadır ki Devlet Güvenlik Mahkemesi, rneğin iddianame yeniden tanımlandığktan sonra duruşmayı erteleyebileceğken, başvuranlara savunmalarını yeni tanımlama çerçevesinde yeniden şekillendirebilme fırsatı vermemiştir. Yeni tanımlama, davanın son günü, kararın açıklanmasından hemen önce bildirilmiştir, ki bu da kuşkusuz çok geçtir. Bu duruma başvuranların avukatlarının, son oturum günü orada bulunmamaları da eklenmelidir. Bunun nedeni ne olursa olsun

başvuranların olayların yeniden tanımlanması konusunda avukatlarına danışmalarının mümkün olmadığı açıktır.

Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında, Mahkeme, başvuranların kendilerine yöneltilen suçlamaların niteliği ve içeriği konusunda ayrıntılı olarak bilgilendirilme ve savunmalarını hazırlamak için gerekli zamandan ve olanaklardan yararlanabilme haklarının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (bkz, esas olarak, yukarıda anılan Pelissier ve Sassi kararları, par. 60-63, ve Mattoccia k. İtalya, 25 Temmuz 2000 tarihli karar, no. 23969/94, (Bol. I), CEDH 2000-IX, par. 62-72).

Buradan hareketle, Sözleşmenin 6§3 a ve b paragrafları ile aynı maddenin adil bir yargılanma süreci öngören 1. paragrafı bağlantılı olarak ihlal edilmiştir.

3. Aleyhte ifade veren tanıklara soru sorabilme ya da sordurabilme olanağı

Başvuranlar; Selim Sadak, Leyla Zana ve Hatip Dicle ayrıca bazı aşiret reislerinin DGM savcısına verdikleri ifadeler doğrultusunda mahkum edilmelerine rağmen, bu tanıklara soru sormak ya da sordurmak olanağına sahip olmadıklarından şikayet etmektedirler. Bu konuda, Sözleşme'nin 6§1 ve 6&3-d maddelerine başvurumaktadırlar.

Hükümet, sözü edilen tanıkların, başvuranların dinlenmesini istedikleri tanıklar arasında yer almadıklarını belirtmektedir. Ayrıca DGM'nin başvuranların PKK üyesi olduğunu saptamada başka kanıtlara da başvurduğunu eklemektedir. İddia makamının bazı tanıkların dinlenmesine itirazının, bu tanıklara yönelik tehditlerden kaynaklandığı, bu tehditlerin tanıkların PKK tarafından yok edilmesine kadar varabileceği, nitekim başvuranlar ile birlikte yargılanan sanıklardan biri aleyhinde ifade veren bir tanığın, hapishanede PKK üyesi diğer tutuklular tarafından öldürülmüş olduğu belirtilmiştir.

Üç başvuru sahibi ise, yukarıda anılan aşiret reislerine ait ve ön soruşturma sırasında savcılık tarafından askeri tesislerde alınmış olan ifadelerin, kendilerine yöneltilen suçlamaların ana unsurunu oluşturduğunu; savunmanın ne soruşturma sürecinde ne de daha sonra dava boyunca, savcılık tarafından kasıtlı olarak kendilerine karşı yönlendirildiğini öne sürdükleri ifade sahipleri ile yüz yüze gelme olanağı bulamadığını ifade etmektedirler. Ne aleyhte tanıklara soru sorabildiklerini, ne de lehte tanık çağırabildiklerini belirtmektedirler. Parlamentolararası Birlik, özetle bu savı kabul etmektedir.

Mahkeme, kanıtların kabul edilebilirliğinin her şeyden önce iç hukuk kurallarına bağlı olduğunu ve esas olarak, topladıkları delilleri değerlendirme yetkisinin ulusal mahkemelerde olduğunu hatırlatır. Sözleşme çerçevesinde Mahkeme'ye verilen görev, tanıkların ifadelerinin kanıt olarak kabul edilmesinin doğru olup olmadığına dair görüş bildirmek değil, kanıtların sunulması da dahil olmak üzere, sürecin bütün olarak adil bir nitelik taşıyıp taşımadığını araştırmaktır (bkz, başka kararlar arasında, Doorson k. Hollanda, 26 mart 1996 tarihli karar, Receuil 1996-II, s. 470, par. 67 ve yukarıda anılan Van Mechelen ve diğerleri kararı, s. 711, par. 50).

Esas olarak, kanıt oluşturan öğelerin tartışılabilmesi için, sanık huzurunda, açık oturumda ortaya konmaları gereklidir. Bu prensibin istisnası yok değildir ancak bu istisna savunmanın haklarının korunması koşuluyla kabul edilebilir. Genel kural olarak madde 6'nın 1 ve 3-d

paragrafları uyarınca, sanığa, aleyhindeki bir tanıklığa karşı, tanık ifadesini verdiği sırada ya da daha sonra itiraz edebilmesi için uygun ve yeterli koşullar sağlanmalı ve tanığa soru sorabilme fırsatı tanınmalıdır (Lüdi k. İsviçre, 15 Haziran 1992 tarihli karar, seri A no. 238, par. 49 ve yukarıda anılan Van Mechelen ve diğerleri kararı, s. 711, par. 51).

Nitekim, Mahkeme'nin birçok defa belirttiği gibi (bkz., Isgrö k. İtalya, 19 Şubat 1991 tarihli karar, seri A no. 194-A, par. 34 ve yukarıda anılan Lüdi k. İsviçre, par. 47), bazı koşullarda, yetkili makamların ön soruşturma döneminde alınmış ifadelerle başvuruları gerekebilir. Sanığın, verildikleri sırada ya da daha sonra bu ifadelerle itiraz etmek için uygun ve yeterli fırsatı olduysa, bu ifadelerle başvurulması madde 6 par. 1 ve 3-d'ye aykırı değildir. Ancak bir mahkumiyet kararı sadece ya da belirleyici ölçüde, sanığın ne ifadesi alınırken ne de daha sonra soru sormadığı ya da sordurmadığı bir kişinin ifadelerine dayanıyorsa, savunmanın hakları 6. maddenin güvencesine aykırı olarak kısıtlanmış olmaktadır (bkz. Unterpertinger k. Avusturya, 24 Kasım 1986 tarihli karar, seri A no. 110, par. 31-33; Saidi k. Fransa, 20 Eylül 1993 tarihli karar, seri A no. 261-C, par. 43-44 ve yukarıda anılan Van Mechelen ve diğerleri kararı, s. 711, par. 55).

Komisyon'la birlikte Mahkeme de, ilgili üç başvuru sahibinin suçluluğunun sabit bulunmasında, incelenen iki mahkeme kararına da belirleyici bir önem atfederek, bazı tanıkların mahkemeden önce Cumhuriyet savcısına verdikleri ve başvuranların PKK'nın sözcüleri olarak hareket ettiklerine dair ifadeleri üzerine kurulduğunu tespit etmiştir. Ne var ki, ne soruşturma aşamasında ne de duruşmalar sırasında, ilgililerin bu tanıklara soru sorma ya da sordurma olanağı olmamıştır. Böylelikle, bu tanıkların inandırıcılıklarını kontrol edememiş ve ifadelerine dair bir kuşku dahi belirtememişlerdir.

Hükümetin, üç başvuru sahibinin, DGM huzurunda açık bir oturumda aleyhte tanıklara soru sorma taleplerini açıkça ifade etmediklerine dair tespitine gelince, Mahkeme, Sözleşme tarafından güvence altına alınan bir hakkın kullanılmasından vazgeçilmiş olduğunun -yasal olduğu kadarıyla- açıkça tespit edilmiş olması gerektiğini hatırlatır (bkz. özellikle yukarıda anılan Colozza karar. Seri A no.89, s. 14, par.28). Oysa başvuranlar, Devlet Güvenlik Mahkemesinde olduğu gibi, Yargıtay'da da, ne ön-soruşturma sürecinde ne de dava sırasında kanıtların yönetimine katılmadıklarından şikayet etmişlerdir. Ayrıca, sadece savcının huzurunda alınmış olan aleyhte ifadelerin güvenilirliğine de itiraz etmişlerdir.

Ne olursa olsun, 6. maddenin 1. ve 3. paragrafları, Sözleşmeyi imzalamış olan Devletlerin olumlu önlemler almasını zorunlu kılmaktadır. Bu önlemler sanığa aleyhinde ifade veren tanıklara soru sorma ya da sordurma hakkını sağlamayı da kapsamaktadır (Barbera, Messegue ve Jabardo k. İspanya, 6 Aralık 1988 tarihli karar, seri A no. 146, s.33 par. 78). Bu önlemler gerçekten de imza sahibi Devletlerin, 6. maddenin sağladığı haklardan etkin olarak yararlanılmasını sağlamakta göstermeleri gereken “özen”le ilgilidir (Colozza k. İtalya, 12 Şubat 1985 tarihli karar, seri A no. 89, s. 15, par. 28).

Ne var ki DGM, dava sırasında, aleyhte ifade veren aşiret reislerinin ne dinlenmesini, ne de ilgili üç başvuru sahibiyle yüzleştirilmelerini kabul etmiştir. Bu noktada Hükümet, iddia makamının bu tanıklarının -ki koşulları hapis hanesinde öldürülmüş olan tanıktan farklıdır- DGM duruşmalarına katılarak nasıl bir tehlikeye maruz kalacaklarını da açıklamamıştır.

Özet olarak, başvuranların savunma hakları, adil yargılanabilmelerini engelleyecek şekilde ihlal edilmiştir. 6. maddenin 3-d paragrafı ile birlikte 1. paragrafının, esas olarak ihlali söz konusudur.

4. Sözleşme'nin 6. maddesinde ifade edilen, davaların adil görülmesi ilkesine dayalı diğer şikayetler

Mahkeme, yukarıda 59. ve 68. paragraflarda belirttiği, daha önceki kararlarına referans vermektedir ve bu noktada başvuruların şikayetlerin esas bölümünü oluşturan, ulusal mahkemelerde kendilerine karşı izlenen sürecin hakkaniyetiyle ilgili kısmına cevap verdiği kanısındadır. Bu nedenle, yargı sürecinin hakkaniyetine ilişkin, 6. maddeye dayanan diğer şikayetleri incelemeye gerek olmadığı görüşündedir.

2. SÖZLEŞME'NİN 10, 11 VE 14. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİN

Başvuranlar, Sözleşme'nin 10, 11 ve 14. maddelerine atıfta bulunarak, milletvekili sıfatıyla Türkiye'de yaşayan Kürt asıllı halkın taleplerini dile getirdikleri ve siyasi görüşleri bağlamında Türkiye'deki Kürt sorununa barışçı çözümler geliştirdikleri için mahkum edildiklerini iddia etmektedirler.

Parlamentolararası Birlik (PAB) başvuruların savlarını haklı bulmaktadır ve özellikle siyasi düşüncelerini açıkladıkları gerekçesiyle mahkum edildikleri düşüncesindedir. PAB, Türk yasalarında ifade özgürlüğü alanında bazı gelişmeler sağlandığı, ancak bu özgürlüğün Türkiye'de halen önemli kısıtlamalara tabi olduğu görüşündedir. PAB, ulusal mahkemenin başvuruları ayrılıkçı örgüt üyeliğinden mahkum etmeyi seçerek, düşünce suçlularına tanınan olası erteleme ya da koşullu salıverme olanaklarından yararlanmalarına da baştan engel olduğunu belirtmektedir.

Hükümet ise aksine, ulusal mahkemenin verdiği karara dayanarak, başvuruların konumunun herhangi politik bir tavrın barışçıl ifadesinden uzak olduğunu anlaşıldığını, silahlı yasadışı bir örgüt mensubu olduklarını ve tüm emirleri bu örgütten aldıklarını açıkça beyan ettiklerini savunmaktadır.

Mahkeme de, Komisyon gibi, mevcut başvurulardaki genel hukuk sorununun, başvuranlarca ileri sürülen iddiaların, Sözleşmenin 6. maddesi uyarınca adil yargılama kapsamına girip girmediği

olduğu görüşündedir. Mahkeme bu nedenle, Sözleşme'nin 10, 11 ve 14. maddelerine dayanan şikayetler hakkında ayrı bir incelemeye gerek olmadığı yönündeki Komisyon kararına katılmaktadır.

3. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Sözleşme'nin 41. maddesi çerçevesinde

A. Zarar

Başvuranlar, tutuklanmış olsalar alacak oldukları milletvekili maaşları tutarına ve vatandaşlık haklarına getirilmiş olan kısıtlamalar nedeniyle gelecekte karşılaşılabilecekleri gelir kaybına karşılık gelen bir maddi zarara uğradıklarını ileri sürmektedirler. Bu miktar her bir başvuran için 465.000 ABD Doları olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, manevi tazminat olarak da her bir başvuran için 300.000 ABD Doları talep etmişlerdir.

Hükümet başvuranların bu taleplerinin çok yüksek olduğu ve haksız zenginleşmeye sebep olacağı kanısındadır. Hükümet, bir milletvekilin aldığı maaşın özel görevleri yerine getirmesi için verildiğini ve halen tutuklu bulunan başvuranların gelir kaybını hesaplamakta baz alınamayacağını vurgulamaktadır.

Mahkemeye göre, bu konuda bir tazminat belirlenmesi için başvurulacak tek temel, başvuranların AİHS'nin 6. maddesinin sağladığı güvencelerden yararlanmamış olmalarıdır. Mahkeme, başvuranların bu güvencelerden yararlanabilselerdi, davanın nasıl sonuçlanacağına ilişkin varsayımda bulunabilecek durumda olmadığı ve ilgililerin gerçek bir fırsattan yoksun kaldıklarını düşünmenin mantıksız olmadığı kanısındadır. (Colozza ve Bubinat-İtalya, 12 Şubat 1985 tarihli karar, Zielinski ve Pradal ve Gonzales-Fransa). Mahkeme, Sözleşmenin 41. maddesinde öngörüldüğü üzere, hakkaniyet çerçevesinde bir değerlendirme yaparak, başvuranların her birine tüm zararlarına karşılık 25,000 ABD Doları ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar, davalarını Sözleşme kurumları önüne getirebilmek için yaptıkları harcamaları karşılamak üzere 3,460 ABD Doları talep etmişlerdir. Bu miktar, posta, faks ve çeviri giderlerini içermektedir. Yargılama masraflarına gelince, başvuranlar, bu dava için avukatları Sn. Alataş'ın iç yargılama sırasında 681 saat ve Strazburg organlarında ise 189 saat çalışması karşılığı 174.000 ABD Doları talep etmişlerdir. Ayrıca, aynı süre çalışma karşılığı, iç hukuk sürecinde görev alan ve Strazburg'da izlenen yargı sürecinde Av. Alataş'a yardımcı olan Av. Özmen için de 164.538 ABD Doları talep etmişlerdir.

Hükümet, özellikle avukatların çalışma saatlerine ilişkin miktarların çok abartılı olduğunu belirtmektedir.

Mahkeme de, davanın ne kadar karmaşık olduğunu kabul etmekle birlikte, yukarıda anılan çalışma saatlerinin çok fazla olduğu düşüncesindedir. Mahkeme, başvuranlara her türlü masraf dahil toplam 10.000 ABD Doları verilmesini kararlaştırmıştır.

C. Temerrüt Faizi

Mahkeme, ödenmesine karar verilen ABD Doları tutarı üzerinden yıllık % 6 temerrüt faizi işletilmesinin uygun olacağını düşünmektedir.

Bu nedenden dolayı, Mahkeme, Oybirliğiyle,

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsız ve tarafsız olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6 maddesinin ihlal edildiğine;

Başvuranların, aleyhlerinde ileri sürülen iddiaların yeniden tanımlanması konusunda zamanında bilgilendirmedikleri ve kendilerine, aleyhlerinde ifade veren tanıklara soru sorma ve soru sordurma imkan tanınmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6§3 a) ve b) maddesinin ihlal edildiğine;

Sözleşme'nin 6. maddesine dayandırılan diğer şikayetlerini incelenmesine gerek olmadığına;

Sözleşme'nin 14., 11. ve 10. maddelerine dayanan şikayetleri incelenmesine gerek olmadığına;

(a) Kararın verildiği tarihten itibaren 3 ay içinde, miktara yansıtılabilecek KDV, pul, harç ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'sına çevrilmek üzere aşağıdaki miktarların, davalı Devlet tarafından *ödenmesine*,

(i) her türlü zararı kapsayan tazminatı için başvuruların her birine 25,000 (yirmi beş bin)ABD veya toplam 100,000 (yüz bin) ABD Doları;

(ii) masraf ve harcamalar için toplam 10,000 (on bin) ABD Doları;

(b) Yukarıda belirtilen üç ay süreden sonra ödeme tarihine kadar geçecek süre için %6 faiz ödenmesine;

Adil tazminata ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve Mahkeme'nin iç tüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 17 Temmuz 2001 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.